„ЗАСТАВА“ излази тринут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „

За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. од сваке врсте о ваких ситних слова, а за жигосе плаћ по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и у трафици Милоша Петровића.

БРОЈ 39. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 31. МАРТА (12. АПРИЛА) 1874. ГОДИНА IX.

ОД ЦВЕТИ ДО — УСКРСА.

И опет свиће ускрс, и још народ српски не може да слави ускрс српства, ускрс слободе своје.

Један део српства — Србија још слави Цвети, али та цветна, пре 59 година у крваву земљу засађена гранчица још не разви стабло слободе, што би закрилило све српске земље.

Још цвета — али само цвета нада српска, плода јоште нема, шта више нема ни јамачности, да ће до плода доћи, да неће нада у цвету угинути.

Јунаци Карађорђевог времена треснуше ланце робства турског о земљу, свалише камен страха од Турака са груди српски, прекрилише земљу отаца своји, и већ руке пружише синовима заједнички праотаца — црногорској браћи својој — кад од севера ладан ветар дуну, и уништи наду српску у пупољку.

Јунаци Милошевог доба за годину две дана покајаше девет година дана безуспешно проливену крв очева, и браће своје, потврдише белегу њину, заокружише нову Србију, и подигоше у њој државну зграду за своју слободу, и за уточиште притиштене браће своје.

Но прво колено место да се старало, како ће зграду слободе до крајни граница српског племена разширити, шта више не само црногорској, него и бугарској браћи своју руку пружити, да се покаје Марица, и Косово, и да се Балкан с обе стране ослободи — они се у својој кући препираху, и отимаху око господства, око власти.

То је историја, која се 1858. године заврши повратком на старо, но новом надом помлађено стање.

Од године 1858 свиће ново доба српства.

Двострука мисао, из једног корена, једног начела истичућа почиње бивати покретачем, осовином српске политике. Не као да и пре тога није било те мисли, која је у народним песмама и успоменама, у духу наши песника, и књижевника живила; него од то доба почиње та мисао не само прелазити у свест целога народа, него и просијавати такође главе, и загрејавати срца српски државника, и српски — кнезова.

Та је мисао: спољашна слобода српског народа на основу народног јединства, и унутрашња слобода народа на основу слободоумни установа, и тежња за истом, у првом погледу путем материјалног и физичног у другом погледу путем духовног, умног и моралног оружања народа.

У Црној Гори сећаше на престолу не — на Ловћену јуначки кнез Данило. Њему у глави сену искра мисли, из срца кресну варница тежње за ослобођењем браће наше у Турској. Пламен црногорско-херцеговачког јунаштва на Грахову осветли зреник, рашири видик мисли и тежње српске.

Тим је развијена застава ослобођења наше браће од Турака, као услов спољашње слободе српске.

У Србији С. Андријска народна скупштина, заданута слободним духом млађег колена, постави слободоумна начела за темељ унутрашње државне зграде, напредне установе за правац унутрашње политике српске.

Тим је освештано зламење унутрашње слободе српске.

Кнез Михајил одпоче физично, војничко оружање Србије.

„Омладина српска“ узе на се улогу духовног, умног, и моралног оружања себе и народа за велики задатак Србије.

Од године 1858 протекоше 15. година.

Је ли и докле је напредовала нова мисао, нова нада српска?

Црногорци још једанпут — год. 1862. покренуше коло спољашне слободе — но Србија се не привати.

Кнез Михајил држао је, да је довољно војничко оружање, војничко-бирократско дисциплинирање народа, или бар да се духовно оружање народа и без унутрашње слободе развијати и постићи може; шта више унутрашњу слободу сматрао је као пречагу јаке владе, као услова спољашњег позива и задатка; с тога дође у сукоб са слободоумном народном странком, и њеним огранком: „омладином српском“,

На тоцилу тога раздора оштрише спољашни душмани, и унутрашњи властољубци клета оруђа своје црне намере.

Оба кнеза падоше мучки уморени.

А „омладина српска“?

Она се расу по слободоумној народној странци.

Слободоумна народна странка пак са свију страна клеветом, и силом нападнута, бори се за образ свој и народа, али — у обкопу обране.

Међутим протекоше прилике за приликама, што се вијаху на небу светски догађаја.

Регенство кнеза Милана место да је зграду унутрашње слободе дограђивало, и прозвани Пијемонт — Србију морално оружало, и снажило, оно је тако рећи ударило сикиру у сам темељ, у корен светоандријски начела, и установа. Но није се другоме чему ни надати могло. Људи регенства, њине својте не беху ни слободоумни ни уобште, ни пријатељи свето-андријске скупштине особено. Они беху полутани, који кад ступе једним кораком напред, тргну два корака натраг.

Од „светлуцајуће“ спољашне, и ретерирајуће унутрашње политике направи се збрка, која компромитоваше спољашњу, и помери унутрашњу мисао народа.

Од силног утврђења тако рећи „дасака престола“ подкопа се земљиште и престолу и држави.

Ескамотери свето-андријски начела беху ескамотовани од људи који беху непријатељи свето-андријске скупштине и њени начела.

Србија се опет врати на оно раскршће, где је била 1858. на раскршће између утврђења властољубаца престоломи утврђења и државне власти и српства слободом, или ти обавештеном, осветљеном вољом народа.

Небо се стуштило.

Где је сад Српство?

Свиће ли му велики петак, — или ускрс?

Први је већ сванув.

Тежак камен лежи на грудима Српства.

Ко ће га свалити с груди српства, да овоме ускрс сине?

Други нико неће, ако не сами Срби; „чистом слогом умивени“, али умивени на извору нове народне мисли: спољашње слободе прекосавски племена, и унутрашње слободе свију племена,

Само је тако могућа слобода и — борба са изгледом на успех, на одвалење камена са груди српства, на — ускрс српства.

У Србији нека се сете, да су начела свето-андријске скупштине темељ како династији, тако и држави, и нека у том духу и правцу наставе свој унутрашњи рад.

Црна-Гора, која је увек била на тетику, нека непрестаје држати „Граховску“ лунту на ваљи источног питања.

Ми ћемо међутим, виговима дипломације не окружени, са буктињом свести на „бденију“, „на стражи“ бити, и спремати средства умном и моралном оружању народа.

То ћемо себи тим мање ускратити дати што смо уверени, да и сретнија будућност Угарске зависи од што скоријег ослобођења хришћански народа, и уједињења српског племена на истоку.

Само ћемо тако одвалити камен са груди српства; само тако ће од цветне гранчице узрастити стабло слободе српске: само ће тако Српство можда већ 60-те године ослобођења Србије славити моћи место Цвети, ускрс српства.

НАША ЖУРНАЛИСТИКА И ПУБЛИКА.

Давно је већ требало да се озбиљна реч проговори о овој теми, коју обележава горњи наслов. Стање нашег новинарства и одношаја читајуће публике наше према истоме, толико је пута изазивало потребу тога разговора. Ми смо се пак уклањали хотимице тој теми с пута ради млогих узрока, међу којима је и тај био, што је до скора овај лист био са пређашњим уредником и власником у таком одношају, да би се са малициозне стране могло подметати оваком разговору каква мисао, која овде никоме није ни у крај памети.

Преласком администрације овога листа у друге руке, престао је и тај обзир, и с те стране руке су нам одрешене. Ми можемо сад говорити о журналистици нашој и одношају публике према истој са свим без зазорно и без да нам се може са основом пребацити да говоримо pro domo, — за себе.

Наша је журналистика још једнако с погледом на њену моћ и снагу на истом ступњу, на коме је стајала и пре једне десетине година. Још једнако стоји на првом ступњу свог развитка; једва се тако рећи дигла из првог заметка свога. То ће опет рећи толико: да није достигла ону висину, која јој даје атрибут, својство неодољиве силе, који значај иначе уживa журналистика, новинарство у други срећни народа. Журналистика, новинарство једнога народа, огледало је његове животне снаге и мерило како његове свести тако и преглости.

У опште, стање журналистике у ког народа једнако је са стањем народа самог, оно показује као било (пулс), висину и стање здравља јавног живота народног и његове крепчине. Журналистика је према потреби кад контрола кад покретач целокупног јавног живота народног, свагда пак мотор и моћан фактор у развитку народном и често пута од пресудног значаја. За пример овоме доста је навести, да је данас позната ствар, да је Хохенварт са својом политиком пре три године пропао у Аустрији само за то, што је против њега био устао већи део цислитавске журналистике.

Овим врстама није циљ да важност и значај журналистике у опште разлаже; међу читаоцима овога листа и тако ће тешко бити кога, који не зна ону изреку: да је журналистика шеста, а биће да је и најмоћнија сила на свету. Циљ је овим врстама да летимице разгледају нашу журналистику и публику како ова према оној стоји, и да према томе укаже на неке узроке које су се из тог одношаја штетно и по једну и по другу страну испречили.

Целокупан народ српски претставља бројну величину од неких пет милијона, дакле је по томе раван Чехо-Моравцима. Па каква грдна разлика!

Док они имају десетинама велики журнала, дневни листова, који ни у ком погледу неуступају ни једном листу ма ког народа на свету, дотле цео српски народ нема ни једног јединог, који би то име потпунце заслуживао. Код нас се у почетку одмах дотерало донекле, до излажења листа трипут на недељу, па ни даље.

Знамо да ће се рећи, да друге околности владају Чехо-Моравцима. Они су куд и камо на вишем ступњу општег образовања; они су у заједници, а наш је народ разчережен и распачан на све стране; они су индустријски народ, па као такав и много имућнији, а нама све то оскудева. У томе је до душе много истине, али не леже само у томе узроци, што се наша журналистика не развија даље, што још није доспела дотле да безбрижно стојати и задаћи својој подпунце одговарати може. Доказ да други узрока има, лежи међу осталим и у тој познатој околности: да материјално стање наших листова остаје једнако увек, ма се шта око њих догађало. Ницали нови, или падали стари листови или наступао према некима неповољан обрт јавног мнења, то све остаје без утицаја на стање других. То показује, да је публика стацијонарна према журналистици, да не речемо — немарна. У томе је поглавити узрок, да наше новинарство — да говоримо само о овостраном делу народа нашега — за пуни десет година, није ни корака у напред учинило.

Истином се даје млога заблуда исправити а искреношћу нећемо се ваљда огрешити о карактер нашег народа. Данас, кад је начелна борба у крилу нашег народа у животном питању његовом преврила и сталожила се тако, да се од целине само неколико незнатни честица одлучило у други табор ван и против свога народа; данас, где је немилим удесом наш народ бачен у најжешћу борбу с једне стране са државном с друге са калуђерском политиком, — данас цео тај народ нема више од *једног* свог политичног листа, једно копље у тој борби против стотине непријатељски и противнички!

Ми се канда мало старамо за своје оружје ма да увиђамо вредност и потребу његову. Јел' састарано да се то једно оснажи, увећа и боље изоштри, како би борбу боље водити, борцима јача обрана бити могло?

Није.

Поред свега тога, што смо спали на један лист, тај нам лист ни у длаку не стоји боље него што је пре стојао, кад се где где могло помишљати, да је то тога ради, што је публика на више делова подељена. Наравно опасности нема, да ће поред оваког одзива публике тај једини орган овостраног Српства посрнути, али је исто тако сигурно и да се неће ни за длаку одмаћи на пут развитка свога, као што би била крајна потреба. За чешће излажење листа, за разноврснији садржај иште се више интелектуалне снаге око њега, а ово је опет све условљено само одношајем публике према листу, јачом потпором, материјалном. Код нас пак у првој линији: ту се запиње, и ту смо далеко натраг заостали од други народа.

Док код Чехо-Моравца, Немаца и други народа који о себи воде рачуна, ретко је наћи човека и оле образована да не држи бар један ако не више политични листова, дотле се код нас може гомилом набројати адвоката, свештеника, професора, чиновника, трговаца и т. д. који сви неспадају у најсиромашнију класу народа, — ако није обратно — који не држе никаквог. Они или неводе ни рачуна о ономе што се збива у народу, или и ако воде, тражећи да тог дођу у кафани или у читаоници и непомишљају, да би им баш дужност била већ и за то држати листове свога народа, да их подпомогну и тим да посредно самом народу припомогну. Има томе начина и пута довољане. Зна се, да у други народа многи имућнији набавља књиге и листове и за онога који то неможе сам учинити. Код нас је редак пример томе, и ми са свим у противном положају стојимо н. пр. од романске „Албине“ код које имућнији наручују и плаћају по више бројева, да их она шаље где би потреба изискивала, до чим код нашег новинарства и тај терет морају уредништва и властништва да сносе.

Да споменемо још само нешто, па да завршимо овај немио разговор.

Наша публика схваћа и установу читаоница не као таку, која је подигнута да служи за место збора и договара дневног и олакшицу појединцу у оријентовању у страном свету, него се сматра да је читаоница сретство. којим ће свако подмирити своју душевну потребу на уштрб саме своје журналистике. С друге стране сиромашнијим из публике, нарочито учитељима и учећој се омладини не пада на памет, да кад му је потреба читати и имати који лист, а у оскудици је, да онда удари путем удружења, те што неможе један, да учине њих више, него апелујући на своје стање траже да листови приме на себе терет и подмиривања те њихове потребе, не узимајући у обзир, да би таки случајеви, кад би се уважили, кадри били сваки српски лист за кратко време материјално убити.

На кратко. Наша публика, и нарочито баш онај део, који би ваљало да и жртве сноси, не чини ништа у погледу унапређења наше журналистике. Немар и нехат провирује на све стране. Ми н. пр. имамо и тога искуства, да и од ових, који листове држе млоги и млоги, место да подпомажу, гледе свакојако ма и што год да закину, ако не могу све. Кад треба показати на делу, онда у опште нисмо оно што смо на речи.

Бадава ће се код нас говорити, да нам је журналистика далеко остала иза оне у други народа. Публика држи у својој руци њезин nervus rerum, па док она не буде савесно чинила своје, дотле су све жеље за побољшицом pia desideria! Пожртвовање неколицине, на чији рамени журналистика стоји, може је само дотле држати док им снага траје, а шта долази иза тога?.... —е—

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

„Обзор“ у 68. броју има чланак о значају посланства Мађара гр. Зичије у Цариград, из кога следеће редке саобштавамо, с примедбом, да смо последње редке ми подвукли, и да ћемо се на те, приликом осврнути.

„Обзор“ пише:

Данас гроф Андраши шаље у Цариград Мађара, Фрању грофа Зичија. У Цариграду дакле, у Паризу и Берлину јесу посланици рођени Мађари најзнаменитијих аристократичких породица.

Ал унутарње стање Угарске није данас прама тому удешено, да би се на именовање Мађара гр. Зичија могле нанизати смионе основе господујућега њезина уплива на развој источнога питања. Угарска се зноји у муки и бриги, како да себе у самосталности својој очува, а камо ли би могла сањати о освајању на истоку.

Па ипак је слободно мислити, да именовање грофа Зичија за посланика у Цариграду, и то сутрадан после петроградскогт пута, знаменује обрат у источној политики царевине; да знаменује још одлучнији развој оним, крћанским народом истока ријазних корака, које смо имали прилику похва-

лити грофу Андрашију у босњачкој размирици и опетованим изјавама његових јавних органа. У то име могаше се чинити, да бивши посланик цариградски, гроф Лудолф, који је собом у Цариград понео сасвим противне напутке, није више сходан посредник и заступник нове политике.

Да се је на састанку петроградском поглавито расправљало о источном питању, неможе бити сумње. Што се је међутим управо углавило, разјаснити ће догађаји, разјаснити ће и грофа Зичија деловање. Но већ сада знаци показују, да аустријској дипломацији није више поглавита догма обстанак и обчување Турске, која сама под собом највећи јаз пролама.

Кршћански народи Турске, после петроградскога састанка, имају одвезаније руке, могу слободније дисати. Штогод узмогну властитом снагом подузети и започети, наћи ће, место одпора, подпору на петроградском и бечком двору. То је најближи резултат петроградских договора.

Је ли се повела реч о подели Турске? Тога нико незна. Нити се може тврдити, нити њекати напречац. Но кад би се и повела и задала реч, који могућник може унапред установити равну стазу догађајем? А опет који озбиљан политик да немисли и непроговори о сваковрстној могућности будућега развитка?

Именовањем грофа Зичија свакако ће коло источних ствари журније потећи, и ми се надамо, у корист слободе, културе и славенскога света. Дођу ли кршћански и славенски народи истока својом снагом до свога циља и слободна устројства, ми ћемо се њиховој слободи, њихову добру радовати као и својему добру. *Нема ли у њих те снаге, те се покаже потреба, да их други ослободи, дајући им додуше своје господство, ал уједно благо оплођивање европском културом и ближим савезом с једнокревном браћом, ми ћемо и то сматрати за један велики корак к заједничкому циљу.*"

— „П. Политика" доносећи у 96. бр. чланак о „стварима у Србији," има једну грдну неистину, којом показује своје грдно непознавање ствари у Србији, ако не горе што. Она пресуђујући и осуђујући политику регентства, оба регента и њину владу истоветује са „омладином србском," и у обште са људима слободоумне странке србске, и изводи неспособност ове за државну управу. Да се и не упуштамо у то, да „српска омладина" и слободоумна народна странка ако је и сродна била, није била једно и исто, толико стоји, а у нашем је свету такође познато, да Блазнавац, Ристић, Радивој, и остали нису били ни „омладинци" ни људи од слободоумне народне странке, него да су начелима својима млого ближе стајали странци, која је позната била под именом „Гарашаниноваца", од које је она била лево крило, као што је садања влада центрум те странке, и којој је Блазнавац „лупав руком о балчак", власт из руку истргао. Суд дакле о регентству и његовој влади неможе се никако тицати ни „србске омладине" ни „србске слободоумне странке." Ако су „П. Политици" криви „Младочеси" то из тога још несљедује, да она има разлога, и пута, а и права јед свој на „омладину србску" бљувати, иначе ће мо морати узети, да је њој чешка унутрашња партајна ствар меродавна и у одношају према другима Славенима, нарочито Србима, па ћемо у том случају и ми почети једном мером мерити.

Ми се сећамо, да је „П. Политика" и о „регентству србском" доносила по њега и владу му врло угодне чланке, и то и онда, кад су баш људи од „омладине србске" и „слободоумне странке србске" осуђивали политику регентства. Или је за „Политику" владајући ветар меродаван? Нека „Политика" чисти код своје куће. Што се пак тиче савета, који садањој влади даје, незнамо, хоће ли ова послушати „Политику", или неће ли и без ње подобно поступати, али свакако ће Срби боље знати своје ствари него ческа „Политика".

ШЕСНАЈСТОРИЦА У ВРШЦУ.

II.

Справиште — 16-орица — разумело је под „црквом односно економијом њеном" у првом реду *школарство и учитељство*, те је пре свега и игнорујући мештански школски одбор, који је на темељу „школске уредбе" од 6. априла и 2. јула 1872, постао и као такови од школске епархијске власти признат био, нов школски мештански одбор именовало и помоћу полиције и владике, именоване и у почасно звање увело.

Часници 16-рице, или чланови тог 16-рицом постављеног мештанског одбора, ови су: лечник др. Аца *Ђуришић*; лечник др. Михајло *Деметровић*; рефер. вар. сиротинског звања Светислав *Цвејић*; адвокат Стеван *Радак*, парох ђока *Вукашиновић*, трговац Тима *Војновић*, кројач Јоса *Поповић* и ратар Никола *Каначки*; затим учитељи Мита *Акимовић* и Јован *Бакић*, последњи као перовођа.

Ова октројка 16-рице, буде учитељима приопштена с налогом: да се од сада том од њих именованом одбору безусловно покоравати имају. Учитељи се услед тога нађоше у неприлици, јер искрсну поред већ постојеће још једна школска мештанска власт, а обе стајаху једна према другој у противности, те с тога, и не желећи ни којој страни да се замере, учине претпостављеној епархијској власти поднесак, молећи за упутство: како да се владају и којем одбору да сљедују, јер двома господарима у једно и исто време не даје се служити.

Овај учитељски поднесак, дође на расправу пред епархијски одбор 19. априла 1873, али се у тој седници није решити могао, јер се одборници и председавајући владика немогоше сложити, с тога се тај предмет идућој седници на претрес и решење остави. (Види радњу те седнице у 33. броју од 1873 год. „Панчевца".)

16-рица, убојав се да са својим школским одбором и са својим планом гледе школа и учитеља не пропадну, наваде одма после те седнице на владику Кенђелца, те га *својим* начином приволе, те овај изда њима у руке *фалзификовани* закључак од 19 априла 1873. број $\frac{181-182}{III-32}$ тврдећи на писмено: „да је епархијски школски одбор закључио, да се учитељи под претњом злих последица, октроисаном мештанском одбору, као својој предпостављеној школској власти, строго покоравати имају." (Види интерпелацију епарх. одборника у 49 броју „Панчевца" 1873 год.)

Чим се овај тако углављени и накаламљени одбор састао, први му посао беше, да својим декретом од 3-ћег јуна 1873. број 292. III 49. два стална и од најбољих учитеља, на име *Нику Брашована и Бранка Паланачког*, без сваке њиове кривице, без да је икаква тужба предходила, без истраге и осуде, најпосле и без дозволе привива, са звања скине и полицајним бајонетима из школе у присутности учеће се деце, на поругу народне школе, на срамоту све школске управљајуће и надзорне власти, најпосле и у пркос постојећем закону — изгони, плату им узапти и себе тако захвалним према проти Фили и фалзификату владичином покаже. (Види даље у „Застави" 87 број 1873. год.)

То је прва крупнија радња 16-рице.

У крупнију радњу бројимо и назив 16-рице којим се сами — пошто су протиног капелана Стеју Бошковића за перовођу наименовали и плату му упутили, а проту себи за главу поставили и њега на предсечничку столицу посадили — крстише. Они се данас називљу: „заступништво црквене општине у Вршцу".

Кад би читаву крупнију радњу 16-рице хтели да ређамо, било би уморно за читаоце наше, ипак неке ћемо овде да нанижемо.

I. Упустили се у грдне, већином излишне репарације, или које бар не беху тако од преке потребе, да се морао новац на ову несрећну годину потлачити. Све су ове радње онако ђутуриш, по монополашком начину и без обзира на законска правила обављене.

II. Обуставили су издавање новаца под камату из фонда браће Кузмановића, као што је то скупштина у законом делокругу свом закључила и новац на сигурну хипотеку упутила била, а тим су причинили, да су они људи, којима је тај зајам упућен био, усљед те самовољне и ничим неоправдане обуставе, накнаду својих трошкова судским путем тражили па и добили, те је с тога црквена или фундациона благајна у неколико стотина форината оштећена.

III. Ударили су „намет на вилајет" у најнесрећније и најоскудније време тим, што су парохијал за пет пароха, два капелана и два ђакона, у наточ закључку епархијске скупштине и општинске изјаве, у наточ закључку црквене општине од 29. новембра 1871 бр. 25. и противу изјаве самог свећенства од 28. децембра 1861 бр. 185; најпосле и без обзира и одбијања оне своте, коју су пароси у име штоле и т. д. од народа вршачког попримали и покупили.

Тим својим поступком показали су 16-рица на делу да су пријатељи народу као оно турске дахије, раји.

IV. Наручили су звона да набаве, и ово ће поред губитка досадањих звона у вредности 10—12000 ф. општину још неких 9000 ф. стати. Да се при тој наручбини више на „ребах" него на потребу и на форму законску пазило, само се по себи каже; али да се овакі посао неможе у *текуће послове* већ и по „основоположенију" т. ј. владичиној октројци бројати, то је и без широког тумачења појмљиво; али, нека свега тога није, опет се тај начин газдовања кад наше црквене општине, *најлакомишљенијим* назвати мора, јер одкуда новаца да се та грдосија трошкова исплати? Рачун се прави на извесних у потраживању налазећих 84 хиљада фор. и мисли се отуда платити, али кад се зна, да је и код вршачке варошке благајне иста кубура за новац као и код црквене општине, и да по томе нема изгледа, да ће се тај новац добити, онда је рачун 16-рице по црквену општину упропашћујући, а никако од користи.

V. Закључили су, да новцем браће Кузмановића један „артески бунар" на малој пијаци подигну и већ су ту радњу једном вршачком млинару под уговором предали. Млинар и артески бунар!? Заиста страшно! Али на страну са тим, тек главно је у овој ствари то, да је свака свота, која се на такову циљ потроши просто избачена, јер бунаре по пијацама — ако је локална потреба, — дужна је варошка благајна да подиже и издржава, а не црква и њене фундације. У осталом нека свега тога није, то опет несљедује, да су та 16-рица власни, да они могу донети правоваљани закључак, како да се новцем фундације браће Кузмановића поступа, јер тај посао спада пред законити скупштину, која се има са тестаменталним кураторима да споразуме, и тек онда може ваљан закључак да донесе, па и такови је закључак од надзорне власти у неку руку одвисан.

VI. Допустили су њиховом сучлану пароху ђоки Вукашиновићу, да је општинску — упразњену парохијалну — сесију земље, са својом лошијом земљом самовласно променуо и тим општину оштетио. (О овоме тешко да сва 16-рица и беле знају, ал да прота и перовођа капелан знају, то је извесно.)

VII. Напустили су парницу у ствари неких 24 ланца излазне земље, која је између општине и свећенства јој текла, тим, што су пуномоћије општинском адвокату одказали.

У свима овим пословима, претурила су 16-рица свој делокруг, који им је владичиним писмом означен, јер они су постављени: да контролишу старатеље у текућим т. ј. обичним пословима, а ти су послови „збирање редовних прихода и плаћање редовних издатака".

Претурили су и делокруг редовне и законите црквене скупштине, јер по §. 23. прев. решкрипта од 10. августа 1868 тачка 3. каже: „оправљања која се из редовних прихода не могу подмирити, као и свеколике набавке и зидања, зависе од предходног дозволења епархијске администс. власти". А природа предпаведених тачака радње 16-рице, такова је, да без дозволе предпостављене власти нису смели ни могли те послове обављати, а да дозволу од адм. одбора немају, то је извесно.

Скидањем и поступањем са учитељима Брашованом и Паланачким, не само да су делокруг свој прекорачили, већ су и право епархијског школског савета себи присвојили, јер суспендовање једног сталног учитеља спада по „уредби за српско народне школе" у делокруг епархијског школског одбора, касација пак, у делокруг школског савета.

Уредба школска у 84. §. каже: „општина не може по вољи учитељу службу одказати, него мора своју тужбу поднети епархијском школском одбору који ће на основу учињене истраге спомоћника сам, а сталног само са одобрењем глав. школ. управе отпустити." Кад сравнимо ово законско опредељење са поступањем 16-рице према реченим учитељима, онда излази: да су 16-рица злочин злоупотребе у звању починили и да су с тога казњиви.

Довде смо постанак 16-рице и њиов темељ на којем стоје показали, — насликали смо у неколико њихову крупнију радњу и показали смо покоре и безакоња, које та 16-рица у Вршцу код црквене општине, на имаовини њеној, на школарству и учитељству починише, а у чланку што долази, говорићемо о узроцима који то вршачко справиште подржавају, и казаћемо своје мисли о томе, како да се томе злу у Вршцу лека потражи.

ЗАКОНСКА ОСНОВА

о устројству политичке управе у краљевини Хрватској и Славонији.

§. 1. Политичка управа има се од правосудне управе као и од вршења правосуђа сасвим одључити.

§. 2. На челу политичке управе стоји бан дотично продстојник владиног одјела за послове унутарње (§, 5. и 10. зак. чл. II. 1869 зборник зак. 1869 број 5.)

§. 3. Политичку управу врше у првој молби „жупанијске области" страном саме, страном са придељеним си заступством свога територијалнога обсега, то јест: „жупанијским скупштинам", онда својими посебним магистратима провиђена градска муниципија, у другој молби кр. владин одјел за послове унутарње, дотично за богоштовје и наставу.

§. 4. У обсег политичке управе I. молбе спадају сви они послови, који су у §. зак. чл. II. 1869. кр. владином одјелу за послове унутарње и у §. 7 владином одјелу за богоштовје и наставу придржани или у будуће овим одјелом законом додељени буду, затим послови заједничких угарско-хрватских министарства, који у смислу §. 24

ЛИСТАК.

МИХ. ПОЛИТУ-ДЕСАНЧИЋУ.*)

Српске наде нови зраче,
Српске славе сјајна звездо,
Да л' што знадеш, Десанчићу,
За соколско ово гнездо?!
Да ли знадеш: прадедова
Да ти овде кости труну,
Који паше, крвцу даше,
За владарску светлу круну?
Да ли знадеш, да барјака
И ту има наше боје,
Да колевка први пут се
Овде љуља мајке твоје?
Да ли знадеш, да поносу
Челенка нам прва ти си,
Са које се на срцу нам
Нов надеђе олтар виси!

* * *

Далеко смо... острво смо
На сред мора неверије...
Море хујн, бесни, руши
С таласима страшно бије,
Ал острво зато стоји,
Не боји се од запљуска....
Та Србинско име није
Орахова празна љуска,
Да је талас без по муке
У невиде навек снесе,
Већ је Србин гром из неба
Од којег се свемир тресе,
Већ је ханџар добра кова
Што се никад не савија,
И што севом одговара
На ударе крвопија.

* * *

Здраво пош'о!. Храбро стани
На бранику, на мегдану!
Права роду твоме брани
У бурноме сваком дану.
Пред народом земље целе,
Тамо де се закон ствара,
Нека чиста жеља наша
С' усана ти разговара.
Отворено реци сваком
Шта нас боли, шта нас тишти:
Зашт' нам душа тако плаче,
Зашт' нам срце тако вришти!

* * *

А дође ли једном доба,
Те и нама срећа сијне,
Па васцели народ српски
Сузе пусти од милине:
Чисте сузи скупићемо
На ибришим низаћемо,
Па ђердане драгог кама
Теби, Србе, пружићемо:
То нека ти хвала буде
За бесцене твоје труде.

У Бају, на Благовести.

У име бајских Срба 1874

Мита Поповић.

*) Овај поздрав добио је др. Полит-Десанчић од бајски Срба телеграфским путем, кад је до њих допрла вест да је у панчевачком срезу изабран за посланика. На жељу поздрављача ми овде тај поздрав саопштавамо ширем кругу, да бајским Србима послужи на дику. У.)

НА УСКРС.

— На, узми, чедо моје, црвено јајце — Ускрс је данас, благ дан у години.

— Мајка ти је, ви'ш, јајце оцрвенила па лепо нашарала да се већма радујеш благу дне ускрсу.

Тако ми је некад говорила мајка на данашњи благ и велик дан.

А ја бих је безазлено у очи погледо и у руку пољубио слатко.

Нисам знао, шта је ускрс ни велик и благ дан — сви су дани мени били велики и благи у закрљу миле мајке.

Нисам знао, ни зашто се јаја варзилом румене — сваки дарак мајчин радост ми је била.

Нисам сазнаво — па ипак сам се радовао ускрсу и ускршњим црвеним јајцима . . .

— Узми, синко, црвено јајце — ускрс је данас, па да се сећаш своје мајке, кад једном буде да очи заклопи, да у гроб легне, да к бóги отиде; узми и да знаш за ускрс!"

. . . . да очи заклопи, да у гроб легне, да к бóги отиде — и да знаш за ускрс. —

Те су ми речи радост помутиле, за час би сузе на очи натерале.

Те би сузе пале на црвено јајце, па би се врак у њима преливо као боје у драгог камења . . . .

Мајка би ме погледала благо — ја бих мајку гледнуо уплашен, и тек што је запитао нисам, шта те тајне значе.

— Јесте, синко јесте; све што живи — све и умрети мора; све с овог света одлази на други, па с' онда рађа новим животом — кад му дође ускрс. Тако је било од како је века и света — па тако ће бити и вавек века . . . .

А мени се у тај пар причуја, кô кад ђаци у цркви запоју: Амин!

— Јесте, синко, јесте; и твоја ће мајка умрети . . . . ал у теби, чеду своме, и у твојој накомени ускрснуће и ускршавање, док ти буде лозе и корена.

— Свет је овај, синко, леп и предеп; ал да смрти није, остарио би и престарио, извештô би, похабô би се.

— Да лањско цвеће није угинуло, лишће жуто с јесени с дрвећа опало; да није била дошла цича зима: не би данас било пролећа — ни ускрса, благог дана у години . . .

— Анђо Господ слази са небесах, кад се иза зиме стане дан и ноћ д' изједначи, па бýди из земље травке и цвеће по именце: гороцвет и сасу, љубичицу и зумбул, звонарку и перунику, и све друго редом. Па се земља заодене травицом, травица попуни цветићи; па се гора сва украси цветом и листом; још у лугу запоју тице певачице...

— И у тој слави долази ускрс, велик и благ данак у години.

— Јесте, синко, јесте: све умире и све се занавља.

— И божји син морô је да умре, да нам дође ускрс: радост свету, утеха људма до века!

* * *

Ој, давно је то било, давно, како мени мајка тако беседила — давно је и она очи заклопила, у гроб легла, к бóги отишла . . . Све поумирало, што ми некад на дому живо било — сам остадох са-

и 45. зак. чл. I. 1868 управи или изведењу далм. хрват. слав. зем. владе и њезиних органа повјерени буду.

§. 5. У сврху устројења политичких областих прве молбе (§. 3. о. з.) има се Хрватска и Славонија делити на управна подручја са од прилике педесет до шездесет хиљада душа.

Овим политичким раздељењем несмију се границе политичких обћина и њиховога судбенога обсега изпресецати.

Територијални обсег тих политичких подручја као и места уредовнога седишта политичких областих установити ће влада путем наредбеним.

§. 6. Политичко управне области прве молбе имаду се звати „жупанијске области“. На челу истих стоји „жупан“, кому се према строгој потреби одмјерено пероводно, струковно и помоћно особље придодати има.

Категорије служба, плаће и ина берива уредовнога особља назначена су у додатку с посебним установами и у приложеној шеми.

§. 7. Жупана именује на предлог бана Његово Величанство краљ.

Попуњење осталих службених мјеста код жупанијских областих припада и то: гледе пероводнога и струковнога особља на предлог жупана бану, а гледе помоћнога и подворнога особља жупану.

Именовању жупана као и преводних и струковних чиновника има у правилу предходити разпис стечаја, а гледе постављања помоћнога и подворнога особља ваљају постојећи посебни прописи.

Параграфом 36. зак. чл. XVII. 1870. прописану заклетву полажу жупани у руке бана, дотично његова замјеника; а остали чиновници жупанијске области у руке жупана.

§. 8. У запречењу или избивању жупана, или ако је то место упражњено, — ако бан инако неодреди — има га заступати у реду најстаријi тајник, дотично пристав, који у томе случају сва права и дужности жупана на се преузима и под својом властитом одговорношћу извршује.

§. 9. За покриће уредовни, писарни и други за паушираше прикладни трошкова има се жупаном довначивати саразмерни паушал, врху којег они сваке по године влади рачун полажу.

На делокруг жупанијски спадају:

1. Сви они послови, који су по постојећим прописима нарочито §§. 47. зак. чл. XVII. 1870, онда по §§. 7., 18., 20., 21., 22., 23., 26., 1., — 5., 27., 6., 32., 33., 37., 38., 41., 42., 43., 45., 48., 49., 50., и 56. зак. чл. XVI. 1873. *котарским областима*; а гледе развојаченога дела војничке крајине у оквиру установа краљ. одписа од 8. јуна 1871 „о установама за прелаз обеју вараждински крајишко-пуковиски котара, војни обћина Сења, Беловара, и тврђаве Иванића, затим обћине Сиска, 2. банске крајишке пуковније из војне у грађанску управу и то: по §§. 6. 7. 10. и 13. закона од 8. јуна 1871 „о органичним уредбама сеоски обћина“ дотично „сеоско-обћинског реда“ управно-котарским областима припадали.

2. Сви они послови, који су по §. 3. сл. ц. д. к. л. м. н. о. р. с. зак. чл. XVII. 1870. затим по §§. 23., 28., 32., 33., 36., 39., 43., 44., и 45. зак. чл. XVI 1870 а гледе развојаченог дела војне крајине по горе наведеним прописима, нарочито: §§. 1., 8., 10., 11., обћинскога реда *жупанијама* буди у првој или у другој молби припадали, напокон

3. Сви они послови, који јој по смислу зак. члан. I. 1868, (§. 4. о з.) буди по краљ. земаљској или по заједничкој угарско-хрвацкој влади повјерени буду.

§. 11. При свакој жупаниској области имаду се устројити жупанијска заступства из целога политичког котара.

Гледе уређења тих заступства и по њима обдржавати се имајућих „жупанијских скупштина“ ваљају прописи §§. 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. 16., 17., 18., 19., 20., 21, и 22. зак чл. XVII. 1870. уз сљедеће промене:

а) у параграфу петом горњега закона под словом „в“ наведени „жупанијски чиновници“ престају бити прави чланови жупанијских скупштина, тер гледе чиновника жупанијске области само задња алинеа тога параграфа у крепости остаје;

б) место „великог“ жупана има се свуда разумевати жупан, дотично овога заменик;

в) место „биљежника“ у пријешњем смислу, по жупану одређени перовођа (тајник или пристав) напокон

г) место „управљајућег одбора“, жупанијска област.

§. 12. На делокруг жупанијских скупштина спадају:

1. послови у зак. чл. §§. 22. 26. точки другој до укључиво петој онда §§. 48., 40. и 50. зак чл. XVI. 1870, дотично по §. 18. точки 19. и §. 21. сеоско-обћинскога реда за војну крајину дотично и за развојачени део крајине, жупанијам придржани;

3. решавање препорних питања или предмета наравнога делокруга међу двима или више обћинами свога обсега, на колико такови по својој правној нарави неспадају на суд, онда решавање предмета наравнога дјелокруга, који се тичу интереса више политичких обћина, ако и нису препорни; вршење контроле над управом, како политичких обћина свога обсега, тако и саме жупанијске области.

4. У вршењу тога права властна је скупштина како од дотичне обћине, тако и од жупанијске области потребиту убавест потражити, те према стању ствари или за одстрањење односних мана послужити се при тужбом дотично представком на жупанијску област, дотично земаљску владу.

5. Изим пренавзначених, упливању и дотично решавању жупанијских скупштина придржаних посала, властан је жупан или његов замјеник и предмете у §. 13 овога закона, точки другој под сл к) л) м) наведене од случаја до случаја разправи и просуђењу жупанијске скупштине подвргнути, но без уштрба свога права и дужности на закону сходно решење дотичнога предмета под властитом одговорности.

§. 13. Проти рјешитбам одлукам, и закључком жупанијске скупштине или жупанијске области, припада дотичним странкам или интересентом право утока за осам дана по проглашењу и достави одлуке или закључка на земаљску владу, који се код жупанијске области писмено поднети или у записник дати има.

Дани, за које дотични уток или притужба евентуално на пошти тече, неимаду се у пренаазначени рок урачунати.

§. 14. За подмиривање трошкова и потреба управа жуп. области свакогодним прорачуном установљених, на колико такови нису паушираии (§. 11. о. ц.) одређује се дотација у земаљском прорачуну.

§. 15. Све што овим законом није буд у првој или другој молби придржано жупанијским областима спада на земаљску владу, као и решавање уточних предмета у другој дотично трећој молби, онда врховни надзор над свеколиком управом жупанијских области и жупанијских скупштина, и то гледе ових потоњих у обсегу §. 46. зак. чланка XVII. 1870.

§. 16. Време, када ће новоустројне жупанијске области у живот ступити, одредит ће се посебном наредбом.

§. 18. Закони и наредбе, које се и на колико се овому закону противе, укидају се и стављају изван крепости.

§. 18. Извршба овога закона повјерава се бану

Додатак.

А. Посебне установе. 1. Бан може у интересу јавне управе или службе и то:

а) по предходној дозволи Његовог Величанства управу које жупанијске области и одсечним саветником земаљске владе поверити;

б) У властитом делокругу: жупане и остале чиновнике жупанијских области на друго равно мјесто преместити или влади на службовање доделити.

У једном и другом случају припадају дотичницима нормални трошкови преселења.

2. Жупани стављају се у два плаћевна разреда, први са плаћом од осамнајст сто форинти, други са плаћом од 1600 фор.

Уз то припада им слободан стан, ако га има у противном случају примјерна станарина; осим тога паушални доплатак за уредовна путовања по свом котару.

3. Остало пероводно, дотично струковно особље код жупанијских области сачињавају: тајници, пристави, мерници, мернички пристави, лекари, ранарници, примаље, надшумари, шумари, итд.

а) Тајници и пристави стављају се у бројем једнака два платежна разреда и то: први са плаћом од хиљаде и дванајст сто форинти; а други са плаћом од седам и осам сто фор.

Уз то припада им станарина или — где има, — стан у нарави.

Једнаке службене категорије сачињавају, и то свака за се, једно конкретално стање у целом обсегу земаљске владе.

Овим чиновницима припадају за уредовна путовања дневнице са миљарином по постојећим прописима, које у пословима јавне управе земаљски ерар, а у приватним дотична странка намирити има.

Партикуларе имаде жупан у погледу на садржано деловање изасланика и порабу времена изпитати, ако су у реду, видирати, те свакога месеца влади на определење поднашати.

б) Гледе плаће и иних берива струковнога, грађевнога, здравственога, шумарскога и инога у делокруг политичких области засецајућега, овде поближе неозначеног особља, ваљају постојећи прописи.

в) помоћно и подворно особље су: писари и подворници, дотично подворни помоћници; први са плаћом у два разреда једнакога броја од шест и пет сто фор. и станарином, а други са плаћом од двеста педесет и двеста фор. и станарином.

г) Дневни разред чиновника жупанијске области, као и преглед њихових пренаведених плаћа и берива изпоставља под ·/. прилежећа шема.

(Наставиће се.)

мохран на беломе свету, последња грана зелена на сувоме у гори дрвету.

Око мене све се изменило, све се зановило....

Оразумно сам одавна, прогледô сам на своје очи, и погледô у накрст по свету; сазнао сам да се доиста све мења, да ништ' не траје вечито у једном облику — да је ипак све вечито!

Живот и смрт — смрт и живот једно за другим узастопце иде: ал стихија вечних не ремете.

И да вечности није краја ни конца.

И да се бог, сила и свесила божја доиста оваплоћује и умајушном мравку и у шарном цветку и у круни од саздања, у сину земаљском, сину човечанском...

И да у јајцету живот таји, те га топла зрака божја — анђо Господ, буди и живот занавља од кон до кон века и света...

И да се јаја о ускрсу варзилом румене и педама шарају за зламење то веће радости ускршње — и да се деци дају кô видљивој тварци пролећа и ускрса вечног....

Ускрс је, дечице, радујте се — ускрс је, људи, тешите се!

* * *

Јест, сила, свесила божја вечна је — њојзи незнаш за почетак, њојзи не ћеш знати ни краја ни конца.

Човек је самртан — живот му је кратак; из земље пониче у земљу се враћа.

Па је човек сам себи вагонетка од рођаја свога до самрти. Па ипак је живот мио — па ипак се човеку мили живети!... Па ипак се човек ускрсу нада.

Ти безбројни светови, те силесије звезда горе над њиме, та небројна живеж на земљи с њиме — подстичу у човеку, у њему: у целокупном мајушноме свету живу жељу за животом, за ускрсом, за занављањем живота.

И кô што је сав свет овај тек честица мала васионог света — и човек је на свету честица мала васцелога човечанства: влано до влакна у концу безконачности.

По слабости својој сазнаје за краткоћу века — по духу своме, тој зраци божанској, за живот вечни, бесконачни.

У бури и грмљави гледа човек борбу — одсев живота свога; у цичи зими борбу доконану — присен краја и измака свога; у пролећу дивном гледа ускрс, занављање живота — жељни одзрак ускрса свога по самрти....

И дели своји ускршава човек — и створи-л за живота дела велика: оставља за собом спомен, славу себи ускршњу.

Јест, човек умире — човечанство се занавља до века, до суђена данка; јест, у занављању понавља се ускрс дела човечанских....

* * *

Шта би земља, да јој траве није; шта би гора да јој лиска није; шта би цвеће да јој росе није. Шта би пролеће, да му ускрса није; шта би човек, да му срца није —

То чудно срце човечије и у њему ти без броја чудни осећаји!..

Од памтивека за нечим гине — што памет не разбира; од памтивека ствара себи слику непојамну: осећа срце јаче силе, свесиле над собом.

И како је кад малоумни свет ту свесилу, било на сну виђао, ил у памети замишљао — онакав јој је и облик давао на јави...

Дизао јој храмове у вис до неба; у храмови склапао кинове цинске, китио их, красио их што боље умео; кадио их кадом миомирисним; палио им жртве паљенице: клањао се сунцу, клањô се звездама — клањао се свачем, јачем од себе.

Не би-ли се кроз-то како-год зажегла једаред зрака видела, и озарила ум у човека, да сазна за ту јачу над собом силу, свесилу — бога великога...

И векови се редом ређали, и колена се људска редом мењала и свет остаде дуго и дуго у тами...

Јер је од памтивека било међу људма, који љубе таму већма од видела — чим би где зрака божанска засветлуцала: дахнуше с места мракољупци дахом пакленим и згасише је.

У срцу је људском, кô у гробу уском, тајила та велика зрака божанска, док није дошао благ јој дан ускрса.

Видело би јаче од мрака — живот јачи од смрти. Ускрс самрт победи!

Човечанство ускршава откривењем истине вечне, науком видела, сазнавањем себе и силе, свесиле — бога великога....

И свет се разуман не клања више киповом бездушним, не пали им више жртве паљенице, не кади их више кадом миомирисним — већ слави вечну силу, свесилу духом и истином.

* * *

И ко да се не радује на ускрс, на велики дан радости; и ко да се не сети о ускрсу свих својих милих и драгих, живих и мртвих.

Ускрс је живима — дружичало нек је мртвима на миру.

И кад ти данас, Србине брате, брат назове: Христос васкрс! да се сетиш браће своје на све стране, где је годе.

И сетимо се на благ дан данашњи браће светле и честите, што о јунаштву зборе, о ускрсу нашем раде — с поздравом лепим: Христос васкрс!

Сетимо се браће бедне и невољне, што страдају љуто рад имена и ускрса српског — с поздравом лепим: Христос васкрс!

Сетимо се браће сужне у тавницах „крваве хаљине“, што зла допадоше на правди божијој, на поштењу српском — с поздравом лепим: Христос васкрс!...

Христос васкрс — тако да васкрсне и нам лепа срећа наша: да сви, где нас је, дочекамо *заједно* ускрс свој, занављање среће своје, новога живота свога.

* * *

И кад вам данас, драга дечице, пружи мајка црвено јајце — да се радујете, да знате за ускрс, благ и велик дан.

Кô што у јајету живот таји до ускрса свог — и у вама живот буји до ускрса нашег до послетка.

И небуде-л ми — дочекали ви тај велики и благ дан, тај ускрс народа свог.

И на мио поздрав данашњи: Христос васкрс — одзиво се и мио одзив: Ва истину васкрс!

И обнављô се ускрс силе, свесиле вечне — и обновио се ускрс и наш.

И тај нам ускрс био — ускрс свеколикој браћи на окупу!..

Ш.

ДОПИСИ.

Из Босне (Бањалука) 13. марта. Тек што вам јави одовуд радосну вјест, да је истрага због оног кордонског војника у Вербиру праведна бида, и да су узапћени они кршћани ослобођени — морам вам на жалост јавити, да нису исти као невини дома пуштени, већ да седе тамо, и мораше људи ли криви ни дужни јемце поставити, да нећеју место напустити, док се није истрага окончала. Ал ево сад чујте нови догађај. Турци сами се брину, да извор догађаја никад не усане.

У пркос грофа Андрашија турским дахијама пође за руком, како се бивши босански валија Мустафа Акиф паша из Босне крену, да одма турски фанатизам оживи.

Осмог марта (по старом) у осам часова у вече (по европском) исекоше три Турчина муамеданца аустро-угарског подајника а од турске жељезнице чиновника, машинисту, по имену *Мартин Грух*, из Тирола. Речени био је млад око двајест година и напредовао из пред свију чиновника у науци, поштењу и добром владању. Имао је већ 150 ф. месечно плате. Његова је погибел текла овако: Жељезничка агенција удаљена је од места (Бањалуке) до по часа; у среди тог остојања стоји хан Аџи Алије Бојића. У том хану седе у квартиру пет њих чиновника из аусто-угарске, и ту становаше и заручница Мартинова коју хтеде је сад после ускрса за жену узети. Но то познати крвници муамеданци замрзе, на истога Мартина, и стану му претити, што он речену за жену узима. Мартин сирома није знао, да је то муамеданаца *обичај* и у највећој снаги турског фанатизма, да ако им се само допадне крштена жена или девојка, њима је прва мисао та, да убију мужа, или ко јим буде на сметњи и онда крштену жену или девојку узму за своју жену и потурче, или узму је за свога роба, како који. У петак у вече 8. марта хтеде да оде Мартин својој заручници, и у чаршији да вечера, и по турском обичају понесе собом светило (фењер) и пође по истом. Како из чаршије изађе, спази где за њим иду три Турчина, један на коњу, два пешице ал почем је то велики пут, он се није никаква зла надао, и пошто буду до хана приспјели на пет минута, ђе се пут у Приједо дјели, онај Турчин на коњу пролети поред Мартина и одма се врати ножем и Мартина по сред главе расече и прегази га коњем. Мартин одма падне, а она два пешака притрче, те га ножевима изсјеку и испробадају. Кад се овај примртвио, баце га у канал крај пута и побегну. Мартин дође мало к себи и одпузи до хана, где га другови они чиновници у собу однесу, таки по доктора и конзула оду, и Мартин јошт могао је изрећи, да су га три Турчина напала и убила. Док је доктор дошао и конзул, умре Мартин.

Како ли ће то рапортирати вице-конзул својој влади то се незна; од све прилике *врло благо*, јер се види из његовог понашања, да се јако боји Турака, а до данас није било истраге против тога. Само толико је учињено да су у име тога из села Ровина (близу Градишке) у затвор ставили *три цигана чергаша* у градишкоме, а одма сутра дан је познати крволок у Градишки — Аџи Амид Усјединовић своме брату Хаџи Деди отишао, те како је тамо приспео у Градишко, одма затвори власт осам крчми, да се несме пиће продавати. Турци све нешто ашикују око Градишкога, и ради би, што се год ђе случи, да на Градишко баце, те да би ма каквом злу повода нашли, да оне сиромашне трговце поубијају, који су бјегством живот очували у закриљу аустро-угарске владе, па се онда у отачбину вратили. Турци ће лако то убиство на цигане пренети, јер је један каурин погинуо, а казао је за живота да су га Турци убили, за то ће то на чергаше рећи, а чергаши већ су с убицама уговорили. Чергаши ће бити уапшени, а њима ће Турци новаца давати, што ће им боље бити, него под њиховим чергама на пољу живити; а друго они у затвору добију надзор и постану господари над 100 хришћана,

Како ли ће ту ствар узети гроф Андрашије, видићемо. Познате коловође турског фанатизма муамеданци, једнако крстаре по свима варошима и већ им сада придолазе њиови другови из свију вароши на тајни договор у Бањалуку као у средиште њиове завере. Њима је кост у грлу пут цара Фрање Јосифа у Петерсбург; они се великом политиком боре, т, ј. босанске дахије, они никакве портине налоге неприпознају, веће све по себи кроје, а крштени народ сав је у највећем очајању. Турски фанатизам остаје, све је бадава, ако друге промјене не буде. Шта је асна, што један валија и неколико мутесарифа, па да су најправдољубивији, када је у Босни

сва и редовна и народна војска постављена од сами босански Турака, па сви они једно мисле, и син на оца неће, и зато сваки чиновник мора бити подвржен оним крвопијама ришћанским, или — остати неће. То се је видило баш сад са валијом Мустафа Акиф пашом. Овога одлазак је у целој Босни у свима крајевима велики утисак учинио, Лршћане ожалостио, Турке обрадовао. Ови на све мјере раде не би ли у Босну довукли свог пријатеља Асим пашу, или оног бугарског крволока и дивљу звер Митад-пашу.

Засад само се чује глас босанске раје са дубоким уздисајем, па ако је баш така судбина, да постајемо жртва, и да се мученички крв лије, онда буди воља твоја Господе! А ако ли је то наслађивање европске дипломације, онда нек падне наша мученичка крв на све оне као грех, који беху дужни и моћи имадоше да нам помогну, а нису хтели помоћи нам.

Тако уздише и говори сирота раја, па се судбини горкој предаје.

ПОВИ САД, 30. марта. — „Пест. Лојд“ пориче тврдњу, да је „Кор. конгроа“ из које смо у прошлом броју под „прегледом новина“ нешто саопштили о Андрашију, официјозан, полузваничан лист Андрашијев. —

— Из старо-пазовачког среза јављају нам: да је окружна власт митровачка слала у нека места свога изасланика, у особи официра Радауша, по други срезови другога, који је испитивао учитеље о комуналном школском иншпектору Т. Димићу. Учитељи нису знали и незнају циљ тога испитивања, али ће по свој прилици бити да је чињено усљед силни тужаба против злоупотреба његовог званичног положаја, јер је на скоро иза тога, од 1. апр. по нов. кал. *стављен у пензију*. Чујемо да се сад опет обраћа на Сијон-Карловце где тражи професуру на гимназији.

До душе, за данашње време и потребе наших средњих школа, и био би особита аквизиција!

НОВИЈЕ.

Пешта 28. марта. — Угарски сабор наставља своју радњу 6. (18). априла, ког ће дана бити прва саборска седница, после ови ускршњи ферија.

У Њитри је ослободила порота уредника „Вестунг. Гренцбота“ Шимоњија, чега ради је тамошњи кр. суд in corpore дао оставку на звању своме. Вршак те демонстрације управљен је очевидно против самосталности поротника и управо против саме пороте као установе. Дали и министар правде схваћа, да краљ. судови смеду оваке демонстрације чинити? или је још иста и од „горе“ удешена? И није ли то управо „атак“ на устав?

ПРИЛОЗИ СРП. НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

На позив управнога одбора „друштва за срп. нар. позориште“, саставио се у Новоме Саду месни одбор за прикупљање сталних прилога на срп. нар. позориште. Успех тога свог досадањег рада износи одбор у овоме:

1.) По **24** фор. на годину а за 10 година обећала је давати гђа Софија Пасковићева, и платила је 6 фор.

2.) По **20** фор. на годину: Петар Нинковић, и положио 5 ф.

3.) По **16** фор. на годину: Данчика Манојловић, и положио 8. фор.

4. По **12** фор. на годину: Марко Поповић (за 10 година) и платио 12 фор.; Стеван Брановачки 3 фор.; Пера Натошевић 12 фор.; Гавра Полит 1 фор.; А Хаџић 12 ф.; Др. Милан Јовановић 1 ф.; Др. Јован Јовановић 1 фор.; Коста Рајић 3 фор.; ђока М. Поповић 1 фор.; Арса Пајевић 1 фор.; Корнел Јовановић 6 ф.; Таса Недељковићка 6. ф.; Нана Натошевићка 6 ф.; Марија Максимовићка апотекарица, 12 ф.; Софија дра Максимовића 6 ф.; Ђорђе Д. Кода 6 ф.; Александар Адамовић 6. ф.; Милица дра Јојкића 6 ф.; Марија Милоша Димитријевића 12 ф.; Анка Милетићка 6 фор.: Др. Илија Вучетић 3 ф.; Јелисавета Брановачкова 3 ф.; Др. Лаза Костић 3 ф.; Катарина Цветковићка 6 ф.; Стеван Јефтић 3 ф.; др. Миша Полит-Десанчић 3 ф.; Марта Кондорошева 1 ф.; Паја Петровић 1 ф.; С. Димитријевић 3 ф.

5.) По **10** ф. на годину: Михаило Радојевић, и платио 10ф.

6.) По **8** ф. годишње: Ђорђе Шевић и платио 4 ф.

7.) По **6** ф. годишње М. Р. Стојковић 3 ф.; Лаза Вуков 3 ф.; Миша Максимовић 6 ф.; Н. Параскијевић 3 ф.; Милош Јеремовић 6 ф.; Ђ. О. Нилутиновић 3 ф. Ј. Г. Адамовић 6 ф.; С. Лакић 6 ф. Ђ. М. Поповић 3 ф.. Јулка Ђ. Поповића 3 ф. С. В. Поповић 1 ф. 50 н.; Јустина Ст. В. Поповића 1 ф. 50 н.; Никола Стајић 6 ф.; Љуба Стефановић 3 ф.; Софија Славнића 3 ф.; Др. Јован Туроман 1 ф. 50.; Александар Захарић, прота 1 ф. 50.; Др. Стеван Павловић 1 ф. 50.; Милица Јовановића 1ф. 50 н.; П. Бига ђенерал 3 ф.; М. Радосављевић 3 ф.; М. Шилић, адвокат 3 ф.; Данило Бига мајор 3.; ф.; Јелена Чавића 3 ф.; Јудита Дукина 6 ф.; Др. Илија Огњановић 1 ф.; 50 н.; Стеван Поповић 1 ф. 50 н.; Мита Кода. 6 ф.; Светозар Савковић 1 ф. 50 н.; Јован Бошковић 1 ф. 50 н.; Др. Л. Станојевић 1 ф. 50 н.; Албин Мужа 1 ф. 50 н; Александра Љубе Стефановића 1 ф. 50 н.; Белимир Бугарски 1 ф. 50 н.; Гавра Мијатовић 1 ф.50 н.; Пера Попадић 1 ф. 50 н.; Јустин М. Шимић 1 ф. 50 н.; Ђ. А. Поповић 1 ф. 50 н. Милош Димшић 50 н.; Коста Трифковић 3 ф.; Амалија Стратимировића 1 ф. 50 н. Никола Бакић 50 н.

8.) По **5** ф. годишње: Мита Савић 5 ф.; Терезија Савићка 5 ф.; Манојло Давидовић 1 ф. 25 в.

9.) По **4** ф. годишње: Ана Рокнићева 1 ф.; Сава Суботић 1 ф.; Н. Димовић 2 ф.; Коста Стајић 1 ф.; Т. Нешковић 2 ф.; Доброслав Миљковић 2 ф.; Марко П. Шилић 2 ф.; Стеван Гавриловић 1 ф.; Марија К. Лазаревића 1 ф; Коста Лубурић 2 ф.; Љуба Живановић 1 ф.; Миша Димитријевић 1 ф.; Ђ. Јеремић 2 ф.; Јован Ћурчић 2 ф.; Пера Матић 1 ф.: Јован Малетић 1 ф.; Ћира Бабин 1 ф.; Паја Новић 4 ф.; Јован Новић 4 ф.; Ана Миодраговић 1 ф.; Сима Николић 1 ф.; Сима Лукачек 1 ф.; Јелена Марковића 1 ф.; Ђорђе Димић 1 ф.; Рахила Георгијевића 1 ф.; Коста Димић 1 ф.; Богољуб Стаматовић 1 ф.; Лазар Лазаревић 1 ф.; Паја Миросављевић 1 ф.; Ђура Стојковић 1 ф.; Живко Ђурић 1 ф.; Браћа С. Јефтићи 1 ф.; Јован Јовановић сапунџија 1 ф.; Јефта Тешић 1 ф.; Јован Огњановић 1 ф.; Јован Чавић 1 ф.; Павле Радонић 1 ф.; Милан Ђомпарић 1 ф.; Петар Јовичић 1 ф.; Васа Пушибрк 1 ф.. М. Саранда 1 ф. Ст. Костић 1 ф.; Ђ. Јасић 1 ф.; Јов. Кирјаковић 1 ф.; Н. Нецић Стев. Дурум 1 ф. 4 ф.; ђока Шилић 1 ф. Др. Гаја Гајчиновић 1 ф.; Иван Мужа 1 ф.; Марија Бичански 1 ф. Урош Јоцић 1 ф.; Аца Аничић 1 ф.; Ђорђе Димитријевић 1 ф; Аца Кандеморд 1 ф.; Петар Татић 1 ф.; Стеван Керчевић 1 ф. Младен Јовановић 1 ф.; Радослав Хорват 1 ф; Урош Лугумерски 1 ф.; Јован Јевтић 1 ф.; Мита Панаотовић 1 ф.; Јевта Поповић 1 ф.; Јулијана Рајића 1 ф.; Васа Илић 1 ф.; Милан А. Јовановић 1 ф,; Радослав Манојловић 1 ф.; Пера Димитријевић 1 ф.; Јулијана Будимирова 1 ф.; В. Ј Поповић 1 ф.; Јован Бипарић 1 ф.

10.) По **3** ф. **60** н. годишње: Тоша В. Марковић 30 н.; Г. Живковић 30 н.; Јован Милиновић 30 н.; Ласа Стојковић 90 н; ђока К. Јовановић 30 н., Јован Угљешић 30 н.; Арон Михајловић 30 н.; Јован Шевић 30 н Милан К. Јовановић 30 н. Ф. Л. Титслбах 30 н.; Јован Пачарин 30 н.; Мита Калић 30 н.; Јован Д. Шилић 30 н.; Јован Димић 30 н.; Игњатовић капетан 30 н.; Атанасије Трифковић 30 н.; Коста Писаревић 30 н.

Преглед годиш. износа досад обећаних прилога из Новога Сада:

1	по 24 ф	24 ф.
1	„ 20 „	20 „
1	„ 16 „	16 „
29	„ 12 „	348 „
1	„ 10 „	10 „
1	„ 8 „	8 „
42	„ 6 „	252 „
3	„ 5 „	15 „
70	„ 4 „	280 „
17	„ 3 „ 60 н.	61 „ 20 н.
166	приложника дају скупа	1034 „ 20 н.

а од тога је већ уплаћено 394 ф. 45 н. а в.

(Наставиће се.)

МЕСНИ ОДБОР У Н. Саду

за прикупљање прилога на срп. нар. позориште;

2.) Гђура Николић, докторанд права у Пешти, послао је 20 фор. а. вр., што их је гђа Ана Ђ. Михајловићарођ. Костића из Пеште, као припомоћ српском народном позоришту поклонила.

3.) Православна српска црквена општина у Госпођинци послала је 25 фор а. вр. као припомоћ за годину 1873, —

4. Г. Терезија С. Толмачева и г. Нана К. Поповићева из Врањева, одзивајући се на позив управнога одбора позоришног, скупиле су 23. фор. а. вр. добровољних прилога. Имена приложника су ово: Г.Г. Адела Сервинац 1 ф.; Јелена Влашкалин 2 фор.; Олга Пандуровићка 1 ф.; Љубица Толмач 1 ф.; Радивојевићи 2 ф.; Љубица Каракашевићка 1 фор.; Катарина и Нана К. Поповићеве 1 фор.; Ленка Маринковићева 1 фор.; Анастасија Јанковићка 50 новч.; Ракила Николићка 60 н.; Љубица Васићка 60 н.; Јулијана Суботићева Сока Влашкалина 1 ф.; Катица Милошевићева 70 н.; Тилда и Лепосава Толмач 50 н.; Јован Поповић 1 ф.; ђока Петровић 50 н.; Драга Каракашевић 50 н.; Анка Стојковићка 30 н.: Милица Стојковићева 50 н,; Марија Вишковићка 1 фор.; Сава Вишковић 50 н.; Марија ђукошинац 30 н.; Ана Квпића из Н. Бечеја 60 н.; Кијурсла из Н. Вечеја 1. фор. Емилија Поповићза из Н. Бочеја 30 н.; Кристина Павловичка из н. Бечеја 30 н.; Обрад Буњевачки 1 фор.; Милче Толмач 40 н. — Свега 23 фор. а. пр.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује своју најтоплију благодарност,

Управа срп. нар. позоришта

Начеоник: СТЕВАН БРАНОВАЧКИ с. р.

САВА ПЕТРОВИЋ с. р. тајник.

Због ускршњи празника неће у среду лист изићи.

СРПСКО НАР. ПОЗОРИШТЕ.

У понедеоник 1. априла *први пут* **„Грабанцијаши“**. Шаљива игра у 4. чина с предигром и с песмама, од Илије Округлића Сремца. (Ова је шаљива игра добила од „Матице Српске“ расписану награду од 200 ф. а. вр. из фонда Накиног)

У уторак 1. априла **„Милош Обилић“**. Драма у 5 чинова, од дра Јована Суботића.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

„ГЛАС НАРОДА“

БРОЈ 13.

донео је ове чланке; 1. Христос васкрсе! 2. Слике са светске изложбе у Бечу II. (са сликом). 3. Биљке као трговачка роба, 1. Кава. I. — 4. Белешке. 5. На велики петак. Песма Змај-Јована Јовановића. 6. Листак: Шта бива по свету. Наши крајеви. Страни свет. Различности.

Лист излази сваке недеље на читавом табаку.

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

На годину	3 ф.
На 8 месеци	2 ф.
На 4 месеца	1 ф.

Претплату ваља слати А. Пајевићу у Н Сад.

За Панчево и околину прима претплату и књижара Браће Јовановића у Панчеву.

У Србији прима претплату једино књижара Велимира Валожића у Београду.

У СКУПШТИНУ

ЈАЧАЧКОГ, ВЕСЛАЧКОГ

и ВАТРОГАСАЧКОГ ДРУШТВА

уљудно се овим позивају сви уписани чланови,

на други дан ускрса (1. априла) ов. год.

у дворану српске читаонице у 5 сати по подне.

У Новоме Саду 30. марта 1874.

Председништво.

ПОЗИВ

НА

БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ,

која ће се држати *други дан Ускрса* т. ј. 1. (13.) априла 1874. год. коју приређује срп. позоришна дружина под управом Л. Поповића уз суделовање сентомашки певачки чланова у Сентомашу у великој гостиони. — Улазна цена: од особе 1 фор. од породице 2 ф. — Почетак у 8. сати.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

ПЕШТА 28. марта. Ради јеврејски празника, пијаца врло слаба.

Пшеница без пређе.

Узанц-пшеница за пролеће 8 фор.

Зоб за пролеће 2 ф. 76—78 нов.

Кукуруз за мај-јуни 4 фор. 87—89 нов.

ИЗВЕШТАЈ СТАРЕ ШТЕДИОНИЦЕ У НОВОМ САДУ

О РАДУ У ПРВОЈ ЧЕТВРТИ ГОДИНЕ 1874.

Примање.	фор.	нов.	Издавање.	фор.	нов.
Приостатак готовине од 31. дец. 1873.	31389	88	Одплаћена главница улагачима	219210	44
Улози на књижице	182503	09	Камате на то	1084	54
Одплаћени зајам на непокретности	13937	—	Конта зајма на непокретности	10137	—
Одплаћени предујам	53042	51	Конта предујма	50511	38
„ зајам на менице	153033	14	Конта зајма на менице	173389	56
Камате од зајма на непокретности	6073	03	„ административни трошкова	1019	04
Камате од предујма	1077	54	„ чиновничке плате	1384	95
Камата од зајма на менице	4620	11	„ делимка	246	—
Накнадно уплаћене већ приспеле камате	1786	02	„ за добровољне цели	102	50
Пристојба	2933	82	„ одвјетникове плате	50	—
Камате од страни завода	95	52	„ кирије кућевне	150	—
Копта мањи дужника	1239	02	„ тантијеме заводног управитеља	300	—
„ осигурања против ватре	78	84	„ тантијеме управљајућег одбора	1771	77
„ страни завода	39905	—	„ ремунерације за чиновнике	580	—
„ деоничарске главнице	25	—	„ одобрени камата	78	95
			„ купљени објекта	91	98
			„ страни завода	22905	80
			„ мањи дужника	389	48
			„ деоничарске улоге	125	—
			Остатак готовине за 1. април т. г.	8211	13
	491839	52		491839	52

Теодосије Поповић,
књиговођа.

ИЗВЕШТАЈ ПРВЕ БАЧКЕ ТРГОВАЧКЕ И ОБРТНЕ БАНКЕ

У Н. САДУ ОД 1. ЈАНУАРА ДО 31. МАРТА 1874.

УЛАЗ:	фор.	нов.	ИЗЛАЗ.	фор.	нов.
Готовина од 31. децембра 1873.	13884	17	Трошкови	6999	92
Уплаћене мјенице	316296	01	Одбитковање мјенице	340165	94
Улози на књижице	32589	74	Одплата на књижице	49031	07
„ „ упутнице	41000	—	„ на вересионичког фонда	1800	—
Плаћена ваљевина на ефекте	5020	—	„ на упутнице	25200	—
„ „ на непокретности	2122	89	Зајам на ефекте	3620	—
Фонд за сигурност вересионика	1685	10	Плаћен делимак камате	11893	25
Вересионици	1187079	31	Одбитковане мјенице	187619	—
Одбитковане мјенице	207096	73	Дужници	1178430	63
Камате	4255	41	Камате	6259	10
Провизија	1853	63	Провизија	9	21
Пристојбе	63	—	Готовина 31. марта	1917	86
	1812945	98		1812945	98

Нови Сад 31. марта 1874.

Књиговодство прве бачке трговачке и прометне банке:

ВИНАНД, књиговођа.

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Одбор подписаног завода одустаје од закључка, који је донешен био на ванредној главној скупштини 15. маја 1873 због повишења дионичарске главнице на 8000 ф. — и ставља све на ту циљ уплаћене оброке са 6 на сто интереса и п. п. деоничарима

од 15. априла п. р.

уз повратак дотичних признаница на расположење.

1—1 СТАРА Н. САДСКА ШТЕДИОНИЦА.

СТЕЧАЈ.

На упражњена два учитељска места т. ј. III-г и IV-г разреда у Меленци, с којима је скопчана плата по 600. ф. авр квартир од 3. собе и кујне, штале, шупе, подрума и простране баште — осим тога преко зиме огрев у натури.

Просиоци имају молбенице са нужним доказима снабдјевене на местни шк. одбор до 15 маја о. г. послати — осим школе дужност ће им бити и у цркви појати и децу своју у појању обучавати.

У Меленци 25. Марта 1874. г.

2—3 МЕСТНИ ШК. ОДБОР

ОБЈАВА! 2—3

Моје покретно и непрокретно имање, у Селу Кешинце спахилуку ђаковачком у Славонији, састојеће се: Из једне куће са три собе и једним подрумом, пресном цигљом зидана и црепом покривена; подрум са печеном цигљом под кубом.

Једне куће са две собе, и једном кујном трском покривена; кућа је од дрвета.

Две зграде дрвене, са три штале, две шупе, једном собом и штагљем, трском покривена. Затим:

Једна велика башча и шљивик уз кућу. 48 — 50 јутарах катастрални оранице I класе, све у једном комаду комасиране.

15 јутарах ледине нове земље такође у једном комаду, и 9. јутарах шуме са растовима за сецриво, но шума је помешана са општинском шумом. Продајем из слободне руке. Купац нека се изволи директна мене пријавити. Уз све ово могу продати и тако звани „фундус — инштруктус“ кои сад при овом господарству обстои.

На ове земље засијано је 36. јутарах различитог усева те и ово са имањем продајем. Цена је у свему по купца угодна.

Ђаково 4. Априла н. ј. 1874. РАШКОВИЋ

П. Н. РОДИТЕЉИМА.

Охрабрена тим, што се у моме заводу, који већ једанаест година постоји, више српски кћери, на потпуно задовољство своји родитеља до данас изображавало; узимам си слободе, и другим родитељима, којима можда до сада познат не беше завод мој, који у самој средини Сегединске варошиса свим средствима за прописане науке снабдевен, у пространој и по све одговарајућој сопственој кући мојој одржавам, топло препоручити.

У заводу су обвезни предмети:

Веронаук, мађарски, немачки и француски језик и на истима писање; умни и писмени рачун, краснопис, отачанственица, повесница света, и окром цртања и ђимнастике, особито се пажња обраћа на женске фине ручне послове исто тако на шивење и кројење женских хаљина.

Не обвезни предмети:

Енглески језик, певање, пливање и играње, за које се посебно плаћа.

Школска година траје 10 месеци. Август и септембар је време одмора.

Примам у кућу на потпуно издржавање покрај годишње плате од 350 ф, авр. што се у 4 рате у напред уплаћује осим тога за изучење на гласовиру башка је плата годишња 50 ф. авр.

Такове на подпуно издржање примљене девојчице имају снабдевене бити: сламњачом, модроцем, нужним рубљем, јорганом, јастуком са две навлаке, 4 чаршава креветна, паром ножева, кашиком зајело и за кафу, једним вел. чаршавом за сто; 6 салфета, 6 убруса, умиваонивицом, огледалом, чешљем за зубе сунђером и чешљем за косу.

Васпитанице кад би иступити хтеле из мога завода имају четврт године, то, унапред ми јавити.

Примам и иначе у мој завод и то:

ученице I. разреда по 3 форинта а. вр. месечно
„ II. „ „ 4 „ „ „
„ III и IV „ „ 5 „ „ „
„ V. и VI „ „ 6 „ „ „

што се свасог месеца напред полагати има.

У заводу је дружеван језик мађарски немачки и француски.

За тачно предавање, школски поредак јамчи млогогодишњи успех односним родитељима добро познат.

Са поверењем дакле обраћам се П. П. Родитељима, препоручујући им завод мој као до сада на повољном гласу стојећи, и позивам П. родитеље, да се мојим заводом, који зацело под бодрим надзором стоји, послужити не посумњају.

У Сегедину 28. марта 1874.

Са високопоштовањем **Keménydi Jrma**
3—3 сопств. завода.

КОШУЉЕ МУШКЕ. Прса клот, порубчићи уздуж, преки, криви, порубци изшарани као пукети, листићи, дрворези, шупљике, (саго) и везене са мало и млого веза, и најбољи париски шпецијалитет за отмен свет, густ и крој женилан. (Деблину од голог врата молим). Од ширтинга енглеског јаке као платно 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 ф. Модне и везене 3, 3—50, 4 ф. Шарене кретон и Оксфорт 2, 2—50, 3, 3—50 ф. Од фина и постојана холанд. платна 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 ф. Од фина и постојана румбург. пл. 3, 3—50, 4, 4—50, 5, 6 ф. Везене париске 7, 8, 9, 10 фор. Румбург. гаће немачке и мађарске 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50 ф.

ЖЕНСКЕ КОШУЉЕ. Од ширтинг плат. модне и везене 1, 1—25, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 4—50. Од фина и постојана хол. платна. Модне 1—50, 1—75, 2, 2—25, 2—50, 2—75, 3 ф. Богато везене 3, 3—50, 4, 4—50, 5, 6 ф. Од фина руком ткана румбург. платна модне 2—50, 3, 3—50, 4, везене 5, 6 ф. са модни уметци и паризким везом 7, 8, 9, 10, 11, 12 ф. Спавачице са дугачки рукави 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Везене 5, 6 ф. Корзети реклице са уметци и везом 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 ф. Фризир огртач 1—50, 2, 2—50, 3, 4, 5 ф. Сукње са уметци, волани и везом 2, 2—50, 2, 3—50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ф. Гаћице са уметци и везом 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 ф. Кошуље за мушку и женску децу шарене, ширтинг и платнене 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, Гаћице 1, 1—25, 1—50 ф.

Асталки чаршава, кончани дамашке најтежи 2, 3, 4, 5, 6 риф дужине 2, 3, 4, 5, 6 ф. Гарнитуре, чаршав и за свако лице по један салвет, дамашке најтежи за 6, 12, 18, 24 лица 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ф. — Салвета и пешкира кончани дамашке тупе 5, 6, 7, 8, 9, 10 ф. Мараме румбург. туце 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6, 7, 8 ф. од батист платна 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 ф.

50—54 риф 5/4 широко добро ирланд. холанд. и румбург. плат. 17, 18, 20, 22, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 60 ф.

Јастук од ширтинг плат. клот 1, 1—25, 1—50 ф. Шлингован 2, 2—50 ф. Везен 2—50, 3, 3—50 ф. Од најбољег румбург. пл. клот 1—50, 2. 2—50, 3 ф. Шлингован 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Везен 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6, 7 ф. Јоргански чаршав кошта толико колико три јастука. Гарнитуре са паризким кунст везом (изложба) две јорганске капе и шест јастука на све четир стране везени 125, 150, 175, 200, 250, 300 ф.

Прса за мушке и женске кошуље шивене и везене од 50 н. до 2 ф. Паризки везене 2, 2—50, 3, 4, 5 фор. Штрафте и уметци везени (Zugehör) за кошуље, сукње, рекле, јастуке од 10 н. до 2 ф. риф. Купци можеду од своји материја Периво руком и машином код мене дати шити, по најновијим париским моделима.

Еспап шаљем per Nachnahme уљудно, поштено, по најјевтинијој фабричној цени, и непасујуће натраг примам.

Адреса: **Allexander Stanischits** a. befugt. Wäschwaren-Fabrikant, Lugek № 1. **Wien.** 6—12

ПРВА ЗЕМУНСКА ЗАДРУГА

ЗА ПОТПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

прима приштеђени новац као улог на укамаћење на 8 % са прописаном отказом друштвених правила §. 17.

1—3 **Управа.**

Властник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Стеван Поповић. Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију“

Српска народна задружна штампарија.